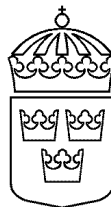

Riksdagens protokoll 1995/96:70

Fredagen den 15 mars

Protokoll
1995/96:70

Kl. 9.00 – 9.22

1 § Anmälan om kompletteringsval till den svenska delegationen till Parlamentariska församlingen i konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Tredje vice talmannen meddelade att på grund av uppkommen vakans hade Centerpartiets riksdagsgrupp anmält *Eskil Erlandsson* som suppleant i den svenska delegationen till Parlamentariska församlingen i konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) efter *Andreas Carlgren*.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i den svenska delegationen till Parlamentariska församlingen i konferensen om säkerhet och samarbete i Europa
Eskil Erlandsson (c)

2 § Svar på interpellation 1995/96:83 om avregleringen av elmarknaden i Göteborg

*Svar på
interpellation*

Anf. 1 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)

Herr talman! Erling Bager har i en interpellation frågat mig vilka initiativ jag avser att ta beträffande prissättningen av eldistributionen. Bakgrunden till interpellationen är de höjningar av eltarifferna som bl.a. elföretagen i Göteborg har företagit med hänvisning till riksdagens beslut hösten 1995 om ny ellagstiftning (prop. 1994/95:222, betänkande 1995/96:NU1, rskr. 1995/96:2).

Jag vill anföra följande. Genom den nya lagstiftningen har konkurrens införts i handeln med el, vilket ökar valfriheten för elkonsumenterna och skapar förutsättningar för en ökad pris- och kostnadspress i elförsörjningen. Överföringen av el (s.k. nätverksamhet) är ett naturligt monopol och skall därför också i fortsättningen vara reglerad och övervakas på särskilt sätt.

En förutsättning för konkurrens i elförsäljningen är att köpare och säljare av el kan använda ledningsnäten på skäliga och icke-diskriminerande villkor. Som Erling Bager mycket riktigt framhåller får inte konsumenternas vinster av att elförsäljningen numera sker i konkurrens ätas upp av otillbörliga prishöjningar för nättjänsterna.

Prot. 1995/96:70
15 mars

*Svar på
interpellation*

Låt mig först konstatera att det också har varit en central utgångspunkt vid utformningen av den nya lagstiftningen att säkerställa samhällets intresse av kontroll av de naturliga monopolen. Nätföretagen måste ha starka incitament att hålla låga tariffer och hög servicenivå.

I ellagen föreskrivs att nättariffer skall vara skäliga och utformade på saklig grund. Det innebär att nätavgifterna skall återspegla kostnaderna i nätverksamheten. Vidare ställs krav på att nätverksamhet skall redovisas skilt från annan verksamhet. Härigenom skapas bl.a. förutsättningar för en effektiv tillsyn av nätverksamheten.

Skäligheten i nättariffer och övriga överföringsvillkor granskas av Nätmyndigheten vid Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) och kan slutligen prövas i domstol. Som tillsynsmyndighet har Nätmyndigheten möjlighet att själv inleda en sådan skälighetsprövning, men Nätmyndigheten är också skyldig att granska tariffer efter klagomål från konsumenter.

Här bör påpekas att det är konsumentens intresse av låga och stabila nätavgifter som är den viktigaste faktorn när det gäller att bedöma om priset för överföringstjänsten är skäligt. I förarbetena till lagen framhålls också att det inte finns något i omregleringen som motiverar höjningar i prisnivå för nättjänsterna och att inriktningen av skälighetsprövningen bör utgå från tidigare nivåer.

Jag har hittills uppehållit mig vid de bestämmelser som reglerar priset för nättjänsten, dvs. nättariffen. Bestämmelserna om leveranskoncession ger även möjligheter för Nätmyndigheten att granska skäligheten i elpriser. De konsumenter som köper sin el från den som har leveranskoncession – och det gäller de flesta hushåll – har rätt att, efter klagomål, få skäligheten i elpriset prövad av Nätmyndigheten. Dessa konsumenter kan således få skäligheten i det totala elpriset, dvs. både nättariffen och priset för elektrisk energi, prövad av en myndighet.

Jag skall nu kommentera de prisförändringar i eldistributionen som har skett sedan elreformens ikraftträdande och som berörs särskilt i Erling Baggers interpellation.

Låt mig först konstatera att energiskatterna höjdes vid årsskiftet med ungefär 3 öre per kWh el. Dessa skattehöjningar på kärnkraft och vattenkraft kan förvisso leda till högre priser på el, men det är inte alls någon självklarhet att prisökningarna skall föras över på konsumenterna. Skattehöjningen skall givetvis inte ha någon påverkan på nättarifferna. Det är således viktigt att konsumenterna ställer krav på elförsäljare och elproducenter och ifrågasätter den typen av prishöjningar.

Jag har erfarit att Nätmyndigheten hittills har tagit emot ca 200 anmälningar avseende prishöjningar på el och nättariffer. Det är främst hushållskunder som har klagat, och anmälningarna gäller såväl höjningar av de totala elkostnaderna som höjningar av nätavgifter. I flera av klagomålen hänvisas till oskäliga höjningar av den fasta nätavgiften. Jag har vidare erfarit att ca 80 % av ärendena handlar om sju företag.

Jag skall inte föregripa Nätmyndighetens pågående granskning av dessa ärenden. Jag skall bara framhålla att lagstiftningen ger stora möjligheter för Nätmyndigheten att, efter skälighetsprövning, genom förelägganden tvinga företagen att korrigera förekomsten av oskäliga vill-

kor för nättjänster. Som jag nyss nämnde innebär lagens bestämmelser att nättariffer skall vara kostnadsriktiga.

Vidare har Nätmyndigheten initierat en översyn av elpriser och nätavgifter i vissa områden. Det gäller områden där summan av elpriser av nättariffer har höjts så mycket att höjningen inte verkar vara förenlig med det resonemang om kontinuitet i prissättningen som jag nyss nämnde.

Erling Bager pekar också på risken för att elleverantören och nätföretaget – om de tillhör samma bolag – kan gå skadeslösa ur konkurrenssituationen genom att ta ut eventuella förluster från elförsäljning i form av höjda nättariffer. Detta kan leda till en inlåsnings effekt för de konsumenter som vill byta elleverantör.

Det finns dock skäl att följa utvecklingen på elmarknaden, så att eventuella brister kan korrigeras snabbt och effektivt. Jag vill i det sammanhanget erinra om att regeringen har uppdragit åt NUTEK att, i samråd med Konkurrensverket och Affärsverket svenska kraftnät, följa utvecklingen på elmarknaden och årligen senast den 1 oktober redovisa sina erfarenheter till Näringsdepartementet. Genom den skärpta övervakningen av elmarknaden har regeringen möjligheter att fortlöpande bedöma utvecklingen och kommer vid behov att vidta de åtgärder som är motiverade.

Anf. 2 ERLING BAGER (fp)

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Jörgen Andersson för svaret. Jag tycker att svaret på min interpellation var mycket positivt.

Jag konstaterar inledningsvis att näringsministern, som också är bostadsminister, delar den oro över utvecklingen på elmarknaden efter avregleringen som föranledde och var orsaken till min interpellation.

Jag kunde i Ekot i radion i går höra att konsumentminister Marita Ulvskog också var djupt oroad över de kraftiga elprishöjningar som skett på elmarknaden under de senaste månaderna. Hon krävde också krafttag mot dessa oskäligen prishöjningar.

Många hushåll i landet såg fram emot att elmarknaden skulle avregleras och att man därigenom fritt skulle kunna välja vilket företag som skulle leverera el till det egna hushållet. Stora förhoppningar fanns om att den uppkomna konkurrensen skulle innebära en sänkning av elkostnaderna.

Nu har det visat sig att dessa har kommit helt på skam i många områden i landet. Fram till i dag har ca 200 anmälningar inkommit som gäller klagomål om oskäligen prishöjningar. Det är utmärkande, vilket också framgår av statsrådets svar, att sju företag står för 80 % av de klagomål där man hävdar att det har skett oskäligen prishöjningar. Där ingår det företag i Västsverige, Hem-El, som jag har pekat på som ett exempel. Det hette tidigare Yngvefors.

Herr talman! Jag tycker att det är bra att energiministern i svaret understryker lagstiftningens stora möjligheter att genom Nätmyndigheten göra en skälighetsprövning. Det är också bra att det går att göra förelägganden som tvingar företagen att korrigera de oskäligen elpriserna. Nu får det prövas om den nuvarande lagstiftningen med Nätmy-

Prot. 1995/96:70
15 mars

*Svar på
interpellation*

Prot. 1995/96:70
15 mars

*Svar på
interpellation*

digheten som övervakare klarar denna uppgift. Om inte så sker fullt ut förutsätter jag att regeringen och riksdagen skyndsamt ingriper med exempelvis fördjupningar i föreskrifterna.

I min interpellation tog jag upp de två problem med prissättningen efter avregleringen på elmarknaden som också har föranlett de kraftigaste protesterna från konsumenterna. Det är dels att vissa elbolag rekordhöjt den fasta distributionsavgiften, den avgift som hushållen måste fortsätta att betala även om de byter elföretag, dels kravet på att hushållen måste installera en mätarutrustning för 5 000–6 000 kr.

Båda dessa kostnadsfaktorer ger självfallet stora inlåsnings effekter för många hushåll. Det är därför väldigt bra att energiministern så klart i sitt svar delar min uppfattning. Det gör också alla de konsumenter som har hört av sig och klagat på dessa oskäligen prishöjningar.

Statsrådet säger att denna typ av inlåsnings effekter måste undanröjas för att hushållen skall kunna dra nytta av den nya elmarknadens fördelar. Han säger också att regeringen nu uppdragit åt NUTEK och Svenska kraftnät att lämna förslag om hur man kan få fram billig mätteknik. Här finns mycket som man kan ta upp. I Norge finns exempel på att man har gått ifrån timmätning och har en låg, fast kostnad på 200 kr. Jag skulle vilja att statsrådet ytterligare kommenterar den möjligheten.

Slutligen har jag några frågor. Nu har många kommuner och kommunala elbolag dålig ekonomi. Hur ser statsrådet på den risk som finns för att de stora bolagen, Vattenfall och Gullspång, köper upp de mindre elbolagen? Vilka konsekvenser kan det få?

Anf. 3 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)

Herr talman! Jag är glad för att Erling Bager har ställt denna interpellation. Det ger mig nämligen möjlighet att klara ut en del osäkligheter som har förekommit i debatten sedan vi fick den nya ellagstiftningen vid årsskiftet.

Den generella genomsnittsprishöjningen för en lägenhet i vårt land har varit 8 %. Energiskatterna står för ca 5 % av den höjningen. Resten beror på höjningar av nättariffer och fasta avgifter. NUTEK kommer nu att pröva dessa höjningar, och avlämna en rapport till regeringen i slutet av månaden. NUTEK är berett att ingripa mot denna typ av oskäligen höjningar som kanske har kunnat konstateras under den senaste tiden.

Genom att Sverige nu har samordnat ellagstiftningen med Norge och Finland och rivit gränstarifferna mellan Norge och Sverige har en helt annan elmarknad kommit in. Norsk el är nu inne på den svenska marknaden. Produktionskostnaderna har gått ned. Vi har sett prissänkningar på produktionskostnaderna. De upphandlingar som har gjorts av industri och kommuner har medfört sänkta produktionspriser. Ett exempel på detta är att Kristinehamns kommun genom en upphandling av norsk el kunnat pressa priset för konsumenterna med ca 8,5 miljoner kronor.

Situationen är sådan att för den som är utsatt för konkurrens, nämligen producenterna av el, går priserna ned. Det finns dock vissa avarter

på monopolsidan, där vissa företag har tagit för sig. Det skall vi nu reagera mot. Jag kan försäkra Erling Bager att om nuvarande lagstiftning skulle visa sig inte vara tillräcklig – jag tror dock att den är tillräcklig – för NUTEK att ingripa kommer vi i regeringen inte att darra på manschetten. Vi kommer att göra de korrigeringar som behövs.

Prot. 1995/96:70
15 mars

*Svar på
interpellation*

Anf. 4 ERLING BAGER (fp)

Herr talman! Det har skett en stor förändring på elmarknaden. Jag välkomnar också att man nu kan köpa exempelvis norsk el, och att vi därigenom kan öka konkurrensen. Men jag vill återknyta till det som gäller för de enskilda hushållen.

Inlåsnings effekterna måste lösas, precis som vi var överens om. I Norge har man gått ifrån timmätarna och betalar i stället en fast avgift på enbart 200 norska kronor. Sedan kan hushållen fritt välja vilken eldistributör de vill. Därigenom uppnås en verklig konkurrens på elmarknaden. Det är den vi vill ha också i Sverige. Jag kan också skjuta in att Sveriges Villaägareförening kraftfullt arbetar för att få en norsk lösning i vårt land. Jag tror att det är den bästa inriktning vi kan ha för att uppnå en avreglering på elmarknaden som innebär verklig konkurrens.

Man kan också se på situationen på Nya Zeeland. Även där har monopolet på distributionen av el tagits bort. Jag har en rapport om detta framför mig. Detta infördes ganska nyligen på Nya Zeeland, så det kanske är för tidigt att dra slutsatser om hur det fungerar. Men för hushållen är det viktigt att vi kan uppnå verklig konkurrens.

Låt mig återigen fråga statsrådet: Hur ser regeringen på den situation och den utveckling som kan uppstå om de stora eldistributionsföretagen, Gullspång, Vattenfall och Sydkraft, börjar köpa upp de små, t.ex. de kommunala bolagen?

Om vi skall få en verklig konkurrens på elmarknaden måste kunden, hushållen, kunna påverka sin elkostnad och därigenom kunna få ut de goda effekterna.

Anf. 5 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)

Herr talman! Jag vill först svara på Erling Bagers fråga om mätutrustning.

NUTEK har fått i uppdrag att senast den 30 april redovisa om det är möjligt att hitta billigare mätutrustning för hushållen. Jag tror att det är möjligt. Jag har sett en del företag som har tagit fram prototyper. Skulle detta – mot förmodan – inte vara möjligt, har NUTEK också i uppdrag att föreslå att vi går över till den norska modellen. Detta skall komma konsumenterna till del. Regeringen kommer att avgöra detta när NUTEK har lämnat sin rapport. Antingen får vi billigare elmätare eller också går vi över till den norska modellen.

Erling Bager frågade också om uppköp av distribution. Det som regeringen kan påverka är det företag staten äger, nämligen Vattenfall. Vattenfall har fått mycket tydliga signaler från Näringsdepartementet att vara väldigt försiktigt med att ge sig ut på någon uppköpsresa av lokala distributionsföretag.

Prot. 1995/96:70
15 mars

*Svar på
interpellation*

Däremot tror jag att vi för att få ned kostnaderna behöver en strukturerings av distributionsnätet framöver. Det kan innebära att man såväl avyttrar som förvärvar distributionsnät för att få en bättre konsolidering av distributionsnätet. Därigenom kan kostnaderna pressas ytterligare. Jag tror att vi har uppemot 280 distributionsföretag i vårt land i dag. Det finns säkert mycket att göra i den struktureringen.

Jag utgår ifrån att Vattenfall i egenskap av Nätmyndighet korrigerar eventuella felaktigheter. Jag förutsätter också att de mycket kloka kommunala förtroendemännen ute i landet ser till att de kommunala nätbolagen uppträder på ett sådant sätt att konsumenterna har glädje och nytta av dem.

Anf. 6 ERLING BAGER (fp)

Herr talman! Som har framgått av mina inlägg är jag mycket positiv till det svar jag har fått av energiministern. Vi har en stor samsyn i frågan om hur man skall kunna korrigera och komma till rätta med de oskäligen prishöjningar som konsumenterna har drabbats av på många håll i landet efter avregleringen.

Jag välkomnar också den positiva synen på den väg som Norge har valt i och med att man tagit bort kraven på nya elmätare för stora kostnader. I energiministerns svar kan jag utläsa att han också sympatiserar med det alternativ som Norge har inlett. Norge startade avregleringen före oss.

Det är bra att det i svaret framgår att NUTEK:s uppgift är att vara s.k. nätpolis och bevaka att kostnaderna inte blir oskäligen. Jag hoppas verkligen att den uppgiften kan skötas så att man kommer till rätta med de oskäligen priserna och att man därigenom också kan få ett föreläggande för att korrigera priserna.

Som framgått är jag mycket nöjd med svaret. Jag kommer självfallet att fortsätta att noggrant följa utvecklingen och se om det finns möjligheter att agera om det inte skulle bli så som man tänkt.

Anf. 7 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)

Herr talman! Jag kan säga till Erling Bager att även regeringen har den beredskapen, men jag tror inte att det kommer att behövas. Jag tror att vi kommer att få se ett kraftfullt agerande från NUTEK.

Den här reformen har kommit till för konsumenternas bästa. Låt oss nu ta vara på det som är bra med elreformen, nämligen den nordiska elmarknaden, som gjort att vi har fått lägre produktionskostnader för el. Låt oss slå till mot avarter i reformen som inte följer lagen. Jag tror att det så småningom kommer att bli bra för konsumenterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Prot. 1995/96:70
15 mars

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1995/96:187 till lagutskottet
1995/96:189 till kulturutskottet

Motioner
1995/96:T48 och T49 till trafikutskottet
1995/96:K26–K29 till konstitutionsutskottet

4 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 14 mars

1995/96:113 av *Gullan Lindblad* (m) till civilministern
Kvinnors arbetsmarknad
1995/96:114 av *Dan Ericsson* (kds) till miljöministern
Införandet av en avfallsskatt

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 mars.

5 § Kammaren åtskildes kl. 9.22.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Prot. 1995/96:70
15 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om kompletteringsval till den svenska delegationen till Parlamentariska församlingen i konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)	1
2 § Svar på interpellation 1995/96:83 om avregleringen av elmarknaden i Göteborg	1
Anf. 1 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	1
Anf. 2 ERLING BAGER (fp)	3
Anf. 3 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	4
Anf. 4 ERLING BAGER (fp)	5
Anf. 5 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	5
Anf. 6 ERLING BAGER (fp)	6
Anf. 7 Näringsminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	6
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	7
4 § Anmälan om interpellationer	7
1995/96:113 av <i>Gullan Lindblad</i> (m) till civilministern	7
Kvinnors arbetsmarknad	7
1995/96:114 av <i>Dan Ericsson</i> (kds) till miljöministern	7
Införandet av en avfallsskatt	7
5 § Kammaren åtskildes kl. 9.22	7